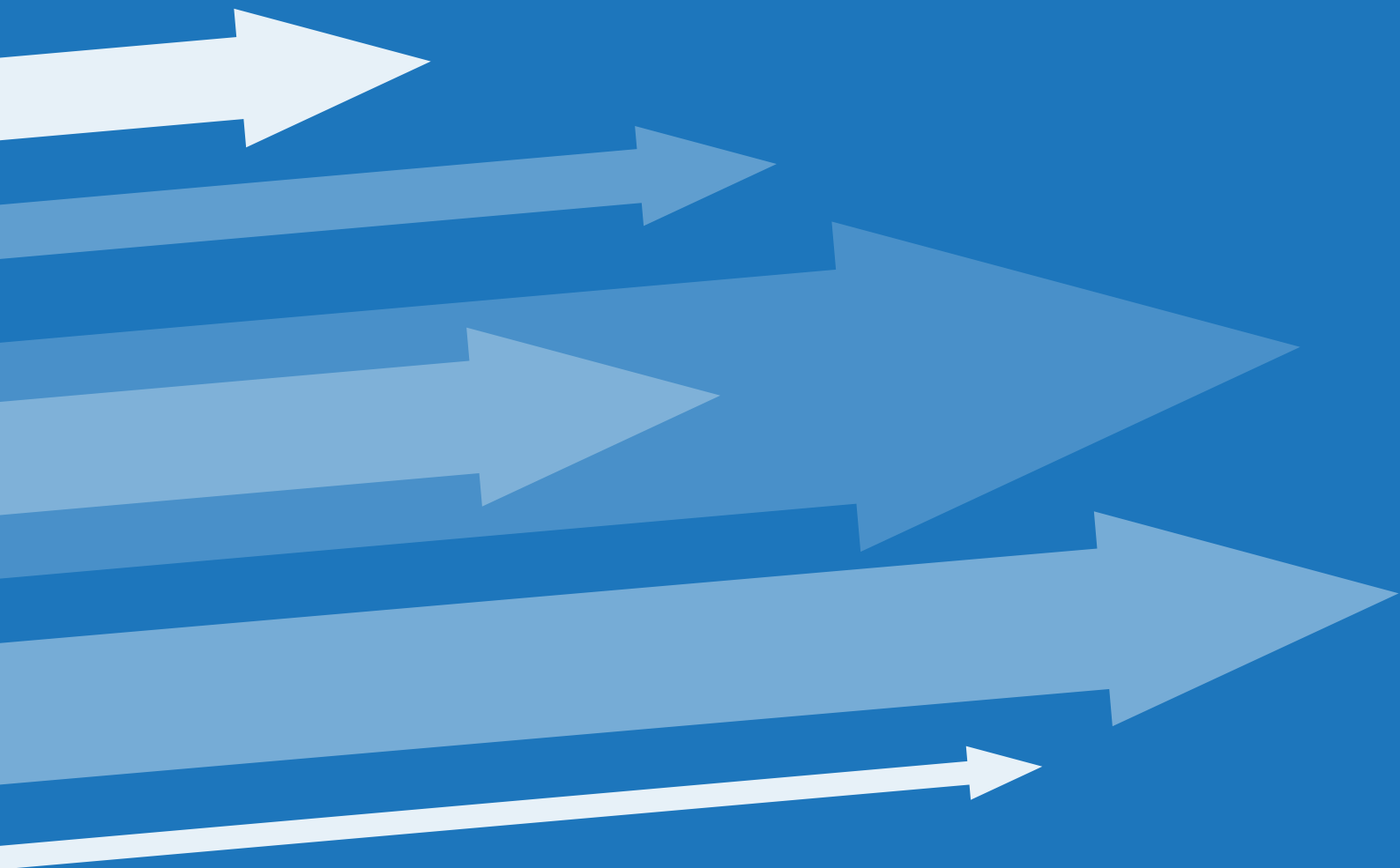

OAJ

*Toimintasuunnitelma
2009–2010*

Sisältö

- 3 Johdanto
- 4 **OAJ:N TOIMINTAAN VAIKUTTAVIA, VUOSIEN 2009 JA 2010 MERKITTÄVIÄ MUUTOKSIA JA TAPAHTUMIA**
- 5 **PARHAAT VOIMAT OPETUSALALLA**
- 5 Palkkakehitystä parannetaan
- 5 Työaikajärjestelmiä kehitetään
- 5 Eläkkeisiin ja sosiaalipoliittisiin uudistuksiin vaikutetaan
- 6 Pätevä opettaja takaa koulutuksen laadun
- 7 **TYÖNTEON EDELLYTYKSET KUNNOSSA**
- 7 Lomautukset ja säästöt estetään
- 7 Hyvinvointia, yhteistoimintaa ja turvallisuutta työpaikoille
- 7 Jäsenkunnan oikeusasema turvataan ja sopimusten noudattamista valvotaan
- 8 Varhaiskasvatus siirretään osaksi koulutusjärjestelmää
- 8 Laatu ja voimavarat turvataan
- 9 Palvelurakenteita uudistettava maltillisesti
- 10 **OAJ – VAHVA JA ARVOSTETTU JÄRJESTÖ**
- 10 OAJ:n keskeistä vaikuttaja-asemaa vahvistetaan
- 10 Paikallisten ja alueellisten toimijoiden asemaa sekä toimintaedellytyksiä parannetaan
- 10 Aktiivinen ennakoija
- 11 Jäsenyys – jokaisen opettajan etu
- 11 Rakenteita uudistetaan
- 12 Päätöksentekoa tehostetaan
- 12 Koulutuksella vaikuttavuutta
- 13 Kansainvälinen verkostoituminen
- 13 Yhteinen vastuu
- 13 Julkisuudesta voimaa
- 14 Vahva talous vaikuttamistyön pohjana
- 14 Järjestön sijoitustoiminta
- 14 Ympäristöasiat huomioidaan

Johdanto

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ on vahva ja asiantuntijana arvostettu edunvalvontajärjestö. OAJ tekee vaikuttavaa työtä jäsentensä palkkauksen ja työolojen sekä opetus- ja kasvatustyön resurssien, arvostuksen ja ammattitaidon kehittämiseksi.

OAJ:n toimintaa ohjaavat toisiinsa kiinteästi nivoutuvat strategia, tavoiteohjelma ja toimintasuunnitelma.

Strategia kuvaa yleisellä tasolla järjestön pitkän aikavälin toimintaa, jota toteutetaan käytännön toimenpitein. Strategia sisältää kolme toiminnan painopistettä, joita ovat parhaat voimat opetusallalla, työnteon edellytykset kunnossa sekä OAJ – vahva ja arvostettu järjestö. Strategian sisältö on hyväksytty vuoden 2007 kevätvaltuustossa.

OAJ:n valtuusto hyväksyy nelivuotiskaudeksi tavoiteohjelman, joka konkretisoi strategiassa määriteltyjä painopistealueita käytännön toiminnaksi. Se on kuitenkin luonteeltaan yleisempi kuin toimintasuunnitelma. Voimassa oleva tavoiteohjelma on asetettu vuosille 2006–2010; valtuuston on mahdollista täsmentää sitä toimintasuunnitelmaa käsitellessään.

Toimintasuunnitelmassa järjestön tavoitteet määritellään käytännön operatiivisena toimintana tulevaksi kaksivuotiskaudeksi. Toimintasuunnitelma pohjautuu suoraan

strategiassa ja tavoiteohjelmassa määriteltyihin pidemmän aikavälin yleisiin tavoitteisiin.

Tämä toimintasuunnitelma asetetaan vuosille 2009–2010 ja se on rakennettu ensimmäistä kertaa järjestön strategiassa määriteltyjen toiminnan painopistealueiden ympärille. Painopisteitä toteutetaan tulo- ja palkkapolitiittisena ja koulutuspolitiittisena toimintana sekä järjestötoimintana.

Keskeisenä erona aikaisempiin toimintasuunnitelmiin verrattuna on myös se, että kunkin strategiassa määritellyn painopistealueen tavoitteiden toteuttamista seurataan toimintasuunnitelmassa määriteltyjen mittareiden avulla. Saavutettuja tuloksia arvioidaan seuraavassa toimintakertomuksessa.

Toiminnan painopisteet, niiden saavuttamiseksi tehdyt toimenpiteet ja saavutettujen tulosten seuranta muodostavat toimintaketjun, joka mahdollistaa järjestön entistä tehokkaamman toiminnan. Tämä toimintasuunnitelma muodostaa toimintaketjun keskeisen osan.

OAJ:N TOIMINTAAN VAIKUTTAVIA, VUOSIEN 2009 JA 2010 MERKITTÄVIÄ MUUTOKSIA JA TAPAHTUMIA

Vuosien 2009 ja 2010 aikana OAJ:n toimintaympäristössä tapahtuu useita muutoksia, jotka tulee ottaa huomioon järjestön edunvalvontatoimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa. Toimintaympäristöä on arvioitu yksityiskohtaisemmin voimassa olevassa tavoiteohjelmassa.

OAJ:n jäsenkuntaan sovellettavista virka- ja työehtosopimuksista sovittiin syksyllä 2007. Näiden sopimusten voimassaolo päättyy vuoden 2010 alussa. Koska keskitettyjen TUPO-ratkaisujen tekeminen ei ole käytännössä mahdollista, uusista sopimuksista tullaan sopimaan liittokohtaisesti. Tämä lisää osaltaan OAJ:n painoarvoa ja vaikuttavuutta järjestökentässä. Uusiin sopimukseen liittyvät neuvottelut tulevat käynnistymään kevään 2009 kuluessa ja ne jatkuvat syksyllä. Neuvotteluja hankaloittavat sekä keskusjärjestöpoliittinen tilanne että globaali taloudellinen tilanne, joka luo epävarmuutta kotimaan tilanteeseen. Sopimusneuvotteluihin valmistautuminen edellyttää vahvaa ja näkyvää valmistautumista järjestöllisiin toimenpiteisiin.

Väestön syntyvyys on viimeisimpien väestöennusteiden mukaan lisääntynyt. Koulunsa aloittavien lukumäärä on tällä hetkellä asettumassa 60 000 oppilaan tasolle. Aikaisempien vuosien pienemmät ikäluokat ovat siirtymässä perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen. Tämä voi aiheuttaa pyrkimyksiä kasvatusta ja opetustehtävissä toimivien henkilöiden kokonaismäärän pienentämiseen. Kun opetus- ja kasvatushenkilöstön eläköityminen säilyy korkeana suurten ikäluokkien ikääntymisen myötä, edellä todettu tarkoittaa, ettei eläkkeelle jäävän tilalle välttämättä palkata uutta työntekijää. Myös edelleen jatkuva maan sisäinen muuttoliike vaikuttaa kasvatusta ja opetuspalvelujen rakenteisiin. Tämä saattaa aiheuttaa polarisaatiota, jossa osassa kuntia palvelut ja resurssit ovat riittävät ja osassa ne ovat riittämättömiä.

Työmarkkinoilta poistuu eläköitymisestä johtuen enemmän työvoimaa kuin uutta tulee tilalle. Aikuisväestön koulutustaso on nuoria ikäluokkia alhaisempi, mikä asettaa erityisen haasteen aikuiskoulutukselle. Myös muutokset työtehtävissä edellyttävät aikuiskoulutuksen tehostamista.

Maahanmuuttajien määrä lisääntyy edelleen. Koulutus on keskeisessä asemassa heidän kotoutumisessaan. Maahanmuuttajien koulutuksen järjestäminen edellyttää riittävää koulutustarjontaa ja resursointia.

Valtion aluehallintouudistus voi heikentää kuntien ja aluehallinnon välistä vuorovaikutusta. On tärkeää huolehtia siitä, että aluehallinto pystyy vaikuttamaan riittävästi kuntien päätöksentekoon esimerkiksi lomautustilanteiden yhteydessä. Kuntaverkko harvenee entisestään, kun kuntien määrä kunталиitosten myötä pienenee esimerkiksi vuoden 2009 alussa yli 50 kunnalla. Muutokset voidaan nähdä opetuksen ja kasvatuksen voimavarojen näkökulmasta myös mahdollisuutena. Uudet, suuremmat kuntayksiköt ovat taloudellisesti vakavaraisempia ja kykenevät palveluiden asianmukaiseen järjestämiseen. Muutokset heijastuvat väistämättä myös kouluverkkoihin. Myös muut koulutusjärjestelmän rakenteelliset muutokset tuovat haasteita edunvalvonalle.

Kuntien välinen yhteistyö lisääntyy edelleen ja uudet palvelujen järjestämistavat, kuten isäntäkuntamallit ja tilaaja-tuottajamallit yleistyvät. Tämä saattaa aiheuttaa epäselvyyttä kunnan palvelujen sisäiseen vastuunjakoon. Suunnitellut muutokset toisen asteen koulutuksen järjestämisessä voivat käytännössä uhata nykyistä dualimallia. Kuntien rahoituskellinen asema tulee kehittymään edullisempaan suuntaan. Kuitenkin taloudeltaan heikoimpien kuntien osuus säilyy edelleen liian korkeana.

Yliopistot muuttuvat julkisoikeudellisiksi laitoksiksi ja säätiöyliopistoiksi yliopistolain uudistuksen myötä vuoden 2010 alussa. Tämä tulee vaikuttamaan olennaisesti yliopistoissa työskentelevien henkilöiden oikeudelliseen asemaan ja pal-

velussuhteen ehtoihin, jotka tulee turvata muutostilanteen yhteydessä. Valtion suora ohjaus muuttuu välilliseksi, talouden kautta tapahtuvaksi vaikuttamiseksi. Valtion tuotavuusohjelma tulee vaikuttamaan kaikkien valtion palveluksessa työskentelevien asemaan, sillä vuoteen 2011 jatkuvan ohjelman tavoitteena on vähentää henkilöstön määrää olennaisesti. Yliopiston opetus- ja tutkimushenkilöstön asema on valtion taholta esitettyjen lupauksen mukaan turvattu.

EU:n merkitys työmarkkina- ja koulutuspolitiikassa kasvaa. Tästä johtuen kesäkuussa 2009 pidettävät EU-parlamenttivaalit muodostuvat entistä tärkeämmiksi OAJ:n edunvalvonnan näkökulmasta.

Muutokset järjestön toimintaympäristössä edellyttävät OAJ:n järjestörakenteen kehittämistä edelleen. Paikallisen edunvalvonnan merkitys kasvaa jatkuvasti, ja riittävien toimintaedellytysten luomiseksi paikallista edunvalvontaa tulee tukea edelleen.

PARHAAT VOIMAT OPETUSALALLA

■ Palkkakehitystä parannetaan

OAJ:n jäsenkunnan palkkatasoa parannetaan sopimusratkaisun muodosta riippumatta vastaamaan muiden alojen korkeasti koulutettujen, vaativaa ja vastuullista työtä tekevien palkansaajien ansiotasoa.

Sopimusratkaisulla turvataan myös jäsenkunnan ostovoiman kasvu ja jatketaan vaativaa työtä tekevien koulutettujen naisvaltaisten alojen palkkatason korjaamista mm. palkkaohjelmilla.

Virka- ja työehtosopimuksilla jatketaan palkkausjärjestelmien kehittämistä, yhtenäistetään eri sopimusten piirissä olevien jäsenryhmien palvelussuhteen ehtoja sekä taataan kelpoisuusehdot täyttävillä, samaa työtä tekeville jäsenryhmille

tasa-arvoinen kohtelu palkkauksessa. Pyritään poistamaan kalleusluokkien aiheuttamat palkkaerot.

Paikallisesti neuvotellen parannetaan jäsenkunnan palkkatasoa kehittämällä tehtävän vaativuuteen ja henkilökohtaiseen työstä suoriutumiseen perustuvia, palkkaliukumiin ohjaavia paikallisia palkkausjärjestelmän sovellutuksia.

OAJ:n paikallisia toimijoita tuetaan paikallistason palkkausjärjestelmien luomisessa sekä paikallisissa neuvotteluissa kouluttamalla ja tiedottamalla sekä tarvittavia selvityksiä ja tutkimuksia tekemällä.

Tavoitteiden saavuttamiseksi varaudutaan järjestöllisiin toimiin, joihin luodaan valmiudet vuoden 2009 kenttäkierroksella.

■ Työaikajärjestelmiä kehitetään

Työaikajärjestelmiä kehitetään täsmentämällä virka- ja työehtosopimuksia siten, että eri työaikajärjestelmissä olevien jäsenryhmien kaikki työ luetaan työaikaan ja että kaikesta tehdystä työstä maksetaan myös palkkaa. Kelpoisuusehdot täyttävillä ja samaa työtä tekeville taataan tasa-arvoinen kohtelu myös työajan suhteen.

Selvitetään työaikajärjestelmien uudistamista. Työaikakokkeilujen käynnistäminen edellyttää työnantajan lisävoimavaroja, joilla turvataan ansiotasoa ja myös korvaukset työaikajärjestelmän muutoksen aiheuttamista lisätöistä.

■ Eläkkeisiin ja sosiaalipoliittisiin uudistuksiin vaikutetaan

Vaikutetaan jäsenkunnan kannalta keskeisiin sosiaalipoliittisiin uudistuksiin. Lähivuosina tällaisia ovat hallituksen asettaman sosiaaliturvan uudistuksia pohtivan komitean, ns. Sata-komitean, työ sekä työpataturma- ja ammattitaitulainsäädännön kokonaisuudistus. Vaikutetaan vuorotteluvapaa-järjestelmän kehittämiseen ja sen vakinaistamiseen.

Tehostetaan jäsenkunnalle annettavaa tiedotusta uudistusten vaikutuksista ja annetaan eläkeneuvontaa, jossa painopiste on opetusalan eläkkeiden erityispiirteissä ja etuuksien turvaamisessa. Seurataan uudistusten vaikutuksia ja vaikutetaan sidosryhmiin mahdollisten epäkohtien korjaamiseksi. Järjestetään luottamusmiehillä ja muille paikallisille toimijoille koulutusta vuoden 2005 eläkeuudistuksesta sekä muista uudistuksista.

■ Pätevä opettaja takaa koulutuksen laadun

Vaikutetaan siihen, että kelpoisia opettajia on riittävästi saatavilla kaikissa koulumuodoissa ja että kelpoisuusvaatimukset säilyvät vähintään nykyisellään. Opettajien perus- ja täydennyskoulutuspalveluja on oltava saatavilla koko maassa. Paikallisen tason toimijoita ohjeistetaan opettajien kelpoisuusvaatimusten sisällöistä, jotta he pystyvät valvomaan niiden noudattamista. Vaikutetaan siihen, että opetusministeriö aloittaa toimet ammatillisten opettajien ammatin ja kelpoisuusehtojen tunnettuuden edistämiseksi. Tavoitteena on saada opetusala niin houkuttelevaksi, että kaikkien koulumuotojen opettajankoulutukseen saadaan runsaasti korkeatasoisia opettajaksi opiskelevia.

Vaikutetaan siihen, että yliopistouudistuksen yhteydessä opettajankoulutuksen korkea taso säilytetään ja sen sisältöjä kehitetään siten, että ne vastaavat kasvatuksen ja koulutuksen muuttuneita tarpeita. Opettajankoulutuksen painopistettä ja rahoitusta tulee siirtää opettajapulasta kärsiville aloille. Lastentarhanopettajakoulutuksen sisäänottoja tulee lisätä, jotta yliopistoissa koulutettujen lastentarhanopettajien osuus varhaiskasvatuksen henkilöstöstä kasvaa ja erityislastentarhanopettajia sekä ruotsinkielisiä lastentarhanopettajia on riittävästi. Vaikutetaan siihen, että lastentarhanopettajien kelpoisuusvaatimukseksi asetetaan ylempi korkeakoulututkinto.

Osallistutaan EU:n Koulutus 2010 -työohjelman jatkoon kehittämiseen ja edistämiseen. Jatketaan opettajankoulutuksen

edistämistä EU:ssa ETUCE:n kannanoton pohjalta siten, että kaikille opettajille saadaan maisteritason peruskoulutus, ohjattu alku opetustyölle, kunnollinen täydennyskoulutus uran aikana sekä tarkoituksenmukaiset työolot ja resurssit.

Vaikutetaan siihen, että harjoittelukoulujen asema ja toimintaedellytykset turvataan ja pääosa opetusharjoittelusta suoritetaan harjoittelukouluissa.

Koulutuksen järjestäjälle on säädettävä lain tasoinen velvoite toteuttaa opetushenkilöstön täydennyskoulutusta työaikana ja täysin palkkaeduin. Osallistutaan täydennyskoulutuksen kehittämistä varten perustettavan uuden työryhmän työkentelyyn. Erityistä huomiota kiinnitetään johdon koulutukseen. Valvotaan lastentarhanopettajia koskevan sosiaalihuollon henkilöstön täydennyskoulutusvelvoitteen toteutumista.

Vaikutetaan siihen, että valtion rahoittaman opetustoimen henkilöstökoulutuksen voimavaroja lisätään tarvetta vastavaksi.

Vahvistetaan monikulttuurista opetusta ja ohjausta antavan henkilökunnan osaamista. Vaikutetaan siihen, että maahanmuuttajataustaisia opettavien opettajien kelpoisuusehdot määritellään nykyistä täsmällisemmin, ja siihen, että heille luodaan pätevyöitymisjärjestelmä.

Painopistealueen toteutumista selvittävät mittarit

- * Jäsenkunnan ja palkkojen ansio- ja ostovoimakehitys eri sopimusaloilla verrattuna yleiseen kehitykseen Suomessa ja OECD-maissa.
- * Tehtävien vaativuuteen perustuvien paikallisten palkkausjärjestelmien määrän kehittyminen eri sopimusaloilla.
- * Työaikamääräysten noudattaminen OAJ:n keskeisillä sopimusaloilla. Asiasta tehdään erillisiä selvityksiä.
- * Kelpoisuusvaatimukset täyttävien opettajien osuuden

kehitys eri opettajaryhmissä.

- * Täydennyskoulutuksen volyymin kehittyminen ja kohdentuminen eri opettajaryhmissä.

TYÖNTEON EDELLYTYKSET KUNNOSSA

■ Lomautukset ja säästöt estetään

Opettajien ja lastentarhanopettajien lomautukset sekä heihin kohdistuvat muut säästöt torjutaan tukemalla paikallisia ja alueellisia toimijoita, vaikuttamalla eri tasojen valvoviin ja päättäviin viranomaisiin, tuomalla julkisuuteen lomautus- ja säästötoimenpiteiden vaikutukset sekä vaikuttamalla ajoissa valtakunnan tason ja paikallistason poliittisiin päättäjiin. Lisäksi vaikutetaan lomautukset ja säästöt estävän lainsäädännön luomiseen ja riitautetaan kaikki lomautuspäätökset.

■ Hyvinvointia, yhteistoimintaa ja turvallisuutta työpaikoille

Vaikutetaan sekä kansallisen että EU-tason työelämää koskevan lainsäädännön ja EU- sopimusten valmisteluun.

Toimitaan aktiivisesti ja aloitteellisesti opetusministeriön verkostohankkeessa opetus- ja kasvatushenkilöstön työolojen laadulliseksi kehittämiseksi. Hyödynnetään valtakunnallisten työelämäohjelmien ja -verkostojen mahdollisuuksia jäsenistön työelämän laadun parantamisessa.

Toimitaan yhteistyössä ja tehdään aloitteita viranomaisille sekä työnantaja- ja yhteistyötahoille toimenpiteistä ja tutkimus- ja kehittämishankkeista, jotka lisäävät ja tukevat eri-ikäisten opettajien työhyvinvointia ja parantavat työympäristöä. Tehdään itse tai tilataan ulkopuolelta työolosuhteita kartoittavia tutkimuksia ja selvityksiä edunvalvonnan tueksi.

Vaikutetaan yhteistoimintalainsäädännön toteutumiseksi

työpaikoilla. Neuvotellaan yhteistoimintasopimusten kehittämiseksi ja valvotaan sopimusten toteutumista.

Valvotaan yhteistoimintajärjestelmien kautta sitä, että henkilöstön osallistumismahdollisuudet ja asema turvataan organisaatio- ja palvelurakennemuutoksissa, alueellisissa ja seudullisissa hankkeissa, korkeakouluverkon tiivistämiseen liittyvissä toimissa ja rakenteellisessa kehittämisessä.

Kasvatetaan koulutuksella ja tiedotuksella yhdistysten ja luottamusmiesten osaamista muutosvalmiustaidoissa, ja tuetaan henkilöstön edustajien valmiuksia toimia työpaikkatasolla.

Tuetaan esimiehiä päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten turvallisuusasioissa tiedotuksen, koulutuksen ja perehdytyksen avulla. Vaaditaan, että esimiehille järjestetään riittävästi toimivaltuuksia ja resursseja työhyvinvoinnin ja turvallisuuden takaamiseksi. Vaikutetaan siten, että työympäristössä ja työyhteisöissä havaittujen haittojen korjaamiseen ryhdytään työpaikoilla mahdollisimman pian.

Edistetään sitä, että päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten rakentamiseen ja peruskorjaukseen varataan valtakunnallisesti ja paikallisesti todellista rakentamis- ja peruskorjaustarvetta vastaavat määrärahat.

OAJ pyrkii siihen, että lainsäädäntöä kehitettäessä otetaan vakavasti huomioon oppilaitoksia kohdanneet uudentyyppiset uhat. Myös työnantajan vastuuta oppilaitosten turvallisuustason nostamiseksi jo nykyisen lainsäädännön pohjalta on vaadittava. Ennaltaehkäisevää toimintaa ja turvallisuuskulttuuria tulee kehittää siten, että oppilaitosten turvallisuus ja sivistystyö eivät vaarannu missään olosuhteessa.

■ Jäsenkunnan oikeusasema turvataan ja sopimusten noudattamista valvotaan

Valvotaan, että jäsenistön palvelussuhdeturva toteutuu erityisesti muutostilanteissa, ja huolehditaan siitä, että hen-

kilösten edustajilla on vaikutusmahdollisuus jo muutosten valmisteluvaiheessa.

Valvotaan, että työnantajat noudattavat voimassa olevaa lainsäädäntöä ja virka- ja työehtosopimuksia erityisesti määräaikaisten palvelussuhteiden osalta. Tämä toteutetaan kouluttamalla paikallisia toimijoita, tiedottamalla sekä käynnistämällä aina tarvittaessa oikeusprosesseja ja riitauttamalla sopimusrikkomukset. Edistetään virka- ja työehtosopimuksin vakinaisen henkilöstön palkkaamista määräaikaisten asemasta.

Tekijänoikeuslainsäädäntöä uudistettaessa turvataan opettajan tekijänoikeuksien säilyminen hänen valmistamaansa oppimateriaaliin ja opetuksen sähköiseen välitykseen ja taltiointiin.

■ Varhaiskasvatus siirretään osaksi koulutusjärjestelmää

Vaaditaan, että päivähoitolaki uudistetaan kokonaisuudessaan varhaiskasvatuslaiksi. Uudistus tulee valmistella laajassa asiantuntijaryhmässä ja saada voimaan vuoden 2010 aikana.

Osallistutaan päivähoidon ja varhaiskasvatuksen hallinnosta tehtävään selvitystyöhön. Vaikutetaan eri päätöksentekotasoilla siihen, että alle kouluikäisten lasten varhaiskasvatus liitetään osaksi kasvatus- ja koulutusjärjestelmän kokonaisuutta, ohjausta ja hallintoa sekä kuntatasolla että valtakunnallisesti.

■ Laatu ja voimavarat turvataan

Vaikutetaan siihen, että koulutukseen ja varhaiskasvatukseen varataan riittävät voimavarat niin valtakunnan kuin koulutuksen järjestäjienkin tasoilla. Koulutus ja varhaiskasvatus tulee nähdä investointina tulevaisuuteen.

Kunta- ja kouluverkon muutoksia sekä valtionosuusjärjestelmän uudistamisen vaikutuksia seurataan ja vaikutetaan siihen, että

saadaan aikaan ohjausjärjestelmä, jolla perusopetuksen rahoitus turvataan muutoksen yhteydessä. Erityistä huomiota kiinnitetään erityisoppilaiden ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetuksen asemaan. Lukiokoulutuksessa edistetään aineopetuksen rahoituksen uudistamista. Vaikutetaan jatkosakin siihen, että tasa-arvoiset koulutuspalvelut turvataan koko valtakunnassa.

Opetuksen ja kasvatuksen laadun parantamiseksi käynnistettyjä hankkeita ja koulutuksen arviointitoimia seurataan sekä vaikutetaan niiden toteuttamiseen. Näistä keskeisimpiä ovat laatuksiteerityö, ryhmäkoon pienentämiseen tähtäävät toimenpiteet, oppilaanohjaus, erityisopetus, hyvinvointiin tähtäävät toimenpiteet perusopetuksessa sekä opinto-ohjaus. Esitetään toimia, joilla tuetaan koulujen ja oppilaitosten innovatiivisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä sosiaalisuuden edistämistä.

Vaikutetaan siihen, että opettajat otetaan rakentavasti huomioon OECD:n peruskoulutuksen, korkeakoulutuksen ja aikuiskoulutuksen PISA-tyyppisissä arvioinneissa ja OECD:n opettajaselvitysten jatkotyössä.

Ollaan mukana ja vaikutetaan perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmien perusteiden ja tuntijaon uudistamiseksi käynnistettäviin toimenpiteisiin ja selvityksiin. Vaikutetaan meneillään olevaan ammatillisen perusopetuksen opetussuunnitelmien uudistamistyöhön. Turvataan opetushenkilöstön edut ammatillisten perustutkintojen perusteita uudistettaessa.

Vahvistetaan mm. vieraiden kielten ja taito- ja taideaineiden asemaa. Seurataan ja vaikutetaan uudistukseen suullisen kielen taidon mittaamisesta lukiokoulutuksessa.

Vaikutetaan ammatillisen koulutuksen rahoitukseen siten, että maahanmuuttajien, näyttöjen ja työssä oppimisen vaatimat erityisjärjestelyt tulevat paremmin huomioon otetuiksi. Vaaditaan lähiopetuksen määrän kasvattamista ammatillisessa koulutuksessa.

Vaikutetaan koulun kerhotoiminnan kehittämistoimintaan sekä tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön kehittämiseen. Oppilashuollon tukitoimien saatavuutta ja kehittämistä edistetään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Vaikutetaan siten, että lainsäädäntöön määriteltäisiin päätoimisten opinto-ohjaajien määrä suhteessa oppilas- ja opiskelijamäärään. Maksiminaan tulisi olla 200 oppilasta/opiskelijaa opinto-ohjaajaa kohti perusasteen ja toisen asteen oppilaitoksissa.

Vaikutetaan siihen, että oppilaiden mahdollinen erityisen tuen tarve tunnustetaan jo varhaiskasvatuksen aikana ja tukea suunnataan riittävästi ongelmien vähentämiseksi. Valvotaan, että opettajien edut ja asiantuntijuus tulevat otetuiksi huomioon, kun erityisopetuksen järjestelyjä kehitetään paikallistasolla. Vaikutetaan siihen, että opetusryhmien kokoa pienennetään integraatiotilanteissa. Valvotaan, että erityisluokat ja erityiskoulut säilyvät, jotta turvataan erityisoppilaiden oikeus edellytystensä mukaiseen opetukseen. Osallistutaan valtion ja kuntien erityiskoulujen sekä sairaalakoulujen toiminnan kehittämiseen ottamalla kantaa selvitysmiehen tekemiin ehdotuksiin. Vaikutetaan lukion erityisopetuksen kehittämiseen.

■ **Palvelurakenteita uudistettava maltillisesti**

Osallistutaan lukiokoulutuksen kehittämiseen opetusministeriön työryhmässä ja vaikutetaan siellä pyrkien mm. säilyttämään lukioverkko niin kattavana, että lukiota voitaisiin jatkossakin käydä pääsääntöisesti kotoa käsin.

Toimitaan siten, että duaalimalli säilyy perustana toisen asteen koulutusta ja korkeakoulutusta järjestettäessä.

Valvotaan, että silloin kun työpaikkoja käytetään oppimispaikkoina oppisopimuskoulutuksessa, niille asetetaan selkeät laatuvaatimukset. Opetushallituksen tulee valvoa laatuvaatimusten noudattamista.

Vaikutetaan siten, että ammatilliset perustutkinnot säilyvät kolmivuotisinä. Ammatillisessa koulutuksessa kehitettävän työjohtollisen koulutuksen tulee tapahtua nykyisen koulutusjärjestelmän sisällä ilman uusien koulutustasojen luomista.

Torjutaan pyrkimykset vähentää työvoimapolitiittisen ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoitusta. Vaikutetaan siten, että aikuisväestölle tarjottavaa lisä- ja täydennyskoulutusta voidaan lisätä ja varata riittävästi mahdollisuuksia muuhun itsensä kehittämiseen.

Vaikutetaan vapaan sivistystyön kehittämisohjelmaan siten, että oppilaitosverkko turvataan ja koulutuksen laatuun panostetaan.

Vaikutetaan siten, että opetushallinnon rooli ja asiantuntemus säilyvät riittävän vahvana valtion aluehallintoa uudistettaessa. Edistetään ammatillisen aikuiskoulutuksen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyötä ammatilliselle aikuiskoulutukselle asetun työelämän palvelu- ja kehittämistehtävän pohjalta.

Esitetään selvitettäväksi, onko vieraskielisille oppilaille ja opiskelijoille tarjottavia opetus- ja koulutuspalveluja tarvetta ja mahdollisuuksia muuttaa koulutuksen järjestäjiä velvoittaviksi valmistavan opetuksen, oman äidinkielen opetuksen sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetuksen osalta.

Yliopistolakia uudistettaessa turvataan opetushenkilöstön asema ja edustus hallinnon kaikilla tasoilla. Vaikutetaan aktiivisesti ammattikorkeakoululain hallittuun uudistamiseen.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen tasekorotuksissa turvataan, että opetushenkilöstöä ja ohjausta on kaikissa tilanteissa riittävästi. Vaikutetaan siihen, että opetushenkilöstön ja ohjauksen määrän lisääntymiselle sekä tulevalle kasvutarpeelle osoitetaan riittävät lisäresurssit. Samalla on huolehdittava koulutuksen laadullisesta kehittämisestä.

Korkeakoulutuksen tarjontaa, tutkintoja ja koulutusohjelmia kehitettäessä tulee ottaa huomioon koulutuksen alueellinen saatavuus, yhteiskunnan asiantuntija- ja sivistystarpeiden täyttämisen sekä koulutusalaikohtaiset kehittämistarpeet. Korkeakoulujen aikuiskoulutusta uudistettaessa on tarkasteltava myös maahanmuuttajien koulutusmahdollisuuksia. Vaikutetaan siihen, että yliopistot tarjoavat riittävästi tutkimukseen perustuvaa täydennyskoulutusta korkeasti koulutetulle aikuisväestölle.

Kehitetään korkeakoulutuksen Bologna- ja ammatillisen koulutuksen Kööpenhamina-prosesseja, EU:n aikuiskoulutusohjelmaa ja koulutuksen yhteistyöohjelmaa.

Painopistealueen toteutumista selvittävät mittarit

- * Jäsenkunnan työhyvinvoinnin kehittyminen kunta-alan työolobarometrin ja vastaavien selvitysten perusteella.
- * Määräaikaisten työntekijöiden lukumäärän väheneminen eri sopimusalajoilla ja erityisesti kesätyöttömyyden väheneminen.
- * Koulutuksen voimavarat valtion budjetissa.
- * Ryhmäkokojen ja opiskelija-opettajasuhteen muutokset.

OAJ – VAHVA JA ARVOSTETTU JÄRJESTÖ

■ OAJ:n keskeistä vaikuttaja-asemaa vahvistetaan

OAJ vahvistaa keskeistä asemaansa keskusjärjestö Akavassa ja neuvottelujärjestö JUKOssa suomalaisen työmarkkinajärjestelmän uudistuessa.

Neuvoteltaessa uutta kunnallista pääsopimusta, turvataan opetusalan alakohtaisen sopimuksen itsenäinen asema ja sovitaan lastentarhanopettajien palvelussuhteen ehtojen sopimisen siirtämisestä kunnallisen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimukseen.

Vahvistetaan OAJ:n vaikutusta neuvoteltaessa tulevien julkisoikeudellisten yliopistojen ja säätiöyliopistojen opetushenkilöstön palvelussuhteen ehdoista.

■ Paikallisten ja alueellisten toimijoiden asemaa sekä toimintaedellytyksiä parannetaan

Virka- ja työehtosopimuksessa lisätään luottamusmiesten ja työsuojeluvaltuutettujen sekä paikallisten yhdistysten ja alueyhdistysten puheenjohtajien palkallista työstä vapautusta sekä palkkioita.

Vahvistetaan paikallisten neuvottelijoiden asemaa tasavertaisena neuvotteluosapuolena sovittaessa paikallisista järjestelyistä sekä palkkausjärjestelmien paikallisista sovellutuksista.

■ Aktiivinen ennakoija

Toimitaan aloitteellisesti ja ennakoiden koulutuspolitiikan kehittämiseksi. Valvotaan, että OAJ:n aloitteesta opetusministeriön Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan kirjoitettu laaja-alainen foorumi koulutuksen pitkän aikavälin kehittämistarpeista ja -tavoitteista käynnistää työnsä. Valvotaan, että OAJ:llä on jatkossakin edustus ja aloitteellinen rooli koulutusjärjestelmäämme suunnittelevissa ja kehittävässä työryhmissä.

Kehitetään OAJ:tä ja vahvistetaan entisestään järjestömmä julkisuuskuvaamme vaikutusvaltaisena ja arvostettuna ammattijärjestönä, johon kuuluvalla opetushenkilöstöllä on voimakas ammatti-identiteetti. Vahvistetaan opettajan professiota tekemällä esityksiä, että opettaja-nimikkeen käyttö sallittaisiin tulevaisuudessa ainoastaan muodollisesti kelpoisille opettajille. Torjutaan pyrkimykset lisätä opettajan työtehtäviin perustehtäviin kuulumattomia tehtäviä.

Opettajaidentiteetin luominen on tärkeää jo opiskeluaikana. Jatketaan ja kehitetään tiivistä yhteistyötä Suomen Opetta-

jaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry:n kanssa. Tuetaan SOOL ry:n toimintaa taloudellisesti ja tarjotaan toimintamahdollisuuksia.

Tuetaan eri opettaja-alojen opiskelijoiden välistä yhteistyötä. Kehitetään SOOL ry:n kanssa opiskelijoiden koulutuspoliittiseen edunvalvontaan liittyvää yhteistyötä.

Viedään OAJ:n strategiatyö alue- ja paikallistasolle. Päätösvallan siirtyessä alue- ja kuntatasolle tulevaisuuden ennakointi ja suunnittelu on entistä tärkeämpää. Tuetaan alue- ja paikallistason toimijoiden strategisen ajattelun ja toiminnan kehittämistä koulutuksen ja tiedotuksen avulla.

■ Jäsenyys – jokaisen opettajan etu

Korkea järjestäytymisastetta nostetaan edelleen ottamalla eri opettajaryhmien tarpeet aiempaa paremmin huomioon valmistuville opiskelijoille järjestettävissä infotilaisuuksissa. Tuotetaan materiaalia OAJextraan yhdistysten käyttöön ja opastetaan uuden materiaalin hyödyntämisessä.

Vaikutetaan siihen, että akavalaisten yleisten järjestäytymisperiaatteiden pohjalta laaditaan selkeät rinnakkaisjärjestäytymistä koskevat ohjeet.

Jäsenhankinnan tehostamiseksi työstetään jäsenhankintakampanjoita yhdessä valtakunnallisten yhdistysten kanssa. Jäsenhankintaa kohdennetaan ennen kaikkea niihin ryhmiin, joissa potentiaalisia uusia jäseniä on eniten.

Jäsenyysperusteita tarkistetaan siten, että tavoitteena on optimaalinen edunvalvonnan tukeminen. Selvitetään jäsenkriteerien ammattikuntaperusteen laajentamista ulottumaan myös tutkintopohjaisuuteen.

Kasvatetaan Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry:n jäsenmäärää ja järjestön vaikuttavuutta valtakunnallisena vaikuttajana.

Jäsensitoutumista ja jäsenten yhteenkuuluvuuden tunnetta parannetaan myös opettajien suurtaapahtumilla. OAJ on opetusalan messujen, Educan, toinen pääjärjestäjä ja osallistuu myös muihin koulutus- ja näyttelytaapahtumiin. Educan kävijämäärä pidetään korkeana ja sisältö säilytetään korkealaatuisena.

Jäsenistön tyytyväisyyttä seurataan säännöllisesti ja saadun tiedon pohjalta jäsenpalveluita ja jäsenetuja kehitetään. Jäsenistön tarpeet ja niistä lähtevät toimintamuodot ovat keskeisellä sijalla jäsenpidon kehittämistoiminnassa.

Opettajien kiinnostusta ammattijärjestötyöhön lisätään myös rekrytoimalla Nope-koulutuksen käyneitä nuoria jäseniä mukaan ammattijärjestötoimintaan. Rekrytointi tehdään yhdessä alueyhdistysten ja paikallisyhdistysten kanssa.

Jäsenistön, järjestön päättäjien ja sidosryhmien näkemyksiä selvitetään säännöllisin väliajoin tehtävillä toiminta- ja palvelukuvakyselyillä. Toimintaa kehitetään niiden pohjalta.

Jäsenkunnan henkistä järjestövalmiutta pidetään yllä mm. Opettaja-lehden, järjestö- ja sopimuskoulutustilaisuuksien sekä erillisten kenttätilaisuuksien avulla.

Tammikuussa 2009 järjestettävä valtakunnallinen paikallisyhdistysten puheenjohtajatapaaminen on lähtölaukaus seuraavaan neuvottelukierrokseen valmistautumiselle.

Kunnanvaltuustoissa sekä kuntien opetusalan ja varhaiskasvatuksen hallinnonalojen lautakunnissa sekä koulutuskuntayhtymien hallituksissa toimiviin OAJ:n jäseniin pidetään säännöllisesti yhteyttä. Valtakunnan ja kuntatason päättäjille tuotetaan opetusalan ajankohtaisia kysymyksiä käsittelevää taustamateriaalia.

■ Rakenteita uudistetaan

Huolehditaan siitä, että OAJ:n paikallisyhdistyksillä on voimakkaasta kuntarakenteen muutoksesta huolimatta riittävät

edellytykset huolehtia ja vastata paikallisesta neuvottelu- ja sopimustoiminnasta.

Henkilöjäsenyyteen perustuviin paikallisyhdistyksiin siirtymistä tuetaan ja kannustetaan niillä paikkakunnilla ja seuduilla, joissa se tarkoituksenmukaisimmalla tavalla palvelee edunvalvontaa ja jäsenistön etuja. Kartoitetaan yhdistysjäsenyyksiin perustuvien paikallisyhdistysten ja niiden jäsenyhdistysten toimintaedellytykset.

Seurataan ammatillisia opettajia edustavien työnantaja-kohtaisten paikallisyhdistysten perustamistarvetilannetta.

Alueellisten edunvalvontakysymysten lisääntyessä voimakkaasti myös opetuslalla voimistuu tarve perustaa kaikkia jäsenryhmiä edustavat, pääsääntöisesti maakuntapohjaisuuteen perustuvat alueyhdistykset. Alueyhdistysten perustamisen yhteydessä selvitetään tarkoin neuvottelu- ja sopimisoikeuksien tarve ja laajuus.

Aluetoiminnan merkitys korostuu entisestään järjestön toiminnassa seuraavan toimintakauden aikana. Jo perustettujen alueyhdistysten toimintaedellytyksiä vahvistetaan ja niiden asemaa vakiinnutetaan. Jotta alueyhdistysten toimintaedellytykset turvataan ja uusia alueyhdistyksiä saadaan perustettua, eri alueita kohdellaan tasa-arvoisesti aluetoiminnan rahoituksessa ja toimistopalvelujen järjestämisessä.

■ Päätöksentekoa tehostetaan

Keväällä 2010 pidettävien järjestövaalien ennakoöänestys toteutetaan edellisvaalien tapaan internetin välityksellä ja varsinainen vaali perinteisenä uurnavaalina työpaikoilla. Opetusalan valtakunnallisia teemoja pidetään vaalien yhteydessä laajasti esillä Opettaja-lehdessä ja muussa järjestön tiedottamisessa. Tavoitteena on sekä ehdokasmäärän että äänestysaktiivisuuden nostaminen.

Selvitetään toimenpiteet, joilla voidaan tehostaa valtuuston toimintaa.

■ Koulutuksella vaikuttavuutta

Yhdistyksiä motivoidaan koulutuksella tavoitteelliseen ja aktiiviseen edunvalvontatoimintaan sekä paikallisyhdistysten väliseen yhteistyöhön.

Koulutuksen avulla tuetaan toimijoita tehtävissään ja annetaan heille eri tehtävissä tarvittavia tietoja ja taitoja. Lisäksi koulutuksen avulla kehitetään järjestötoimintaa kaikilla eri tasoilla. Eri jäsenryhmille suunnatun koulutuksen kautta parannetaan myös järjestön tunnettuutta ja lisätään sisäistä yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Nope-kouluttajien toimenkuvaa monipuolistetaan ja vahvistetaan heidän yhteyttään paikalliseen ja alueelliseen toimintaan. Nope-kouluttajat aloittavat työnsä vuoden 2009 alusta ensimmäistä kertaa kolmen vuoden kausissa. Järjestön koulutustoimintaa kehitetään vastaamaan muuttuvan järjestökentän tarpeita. Alueyhdistysten määrän lisääntyessä niiden roolia koulutustoiminnassa korostetaan. Samaan aikaan seurataan JUKOn ja TJS Opintokeskuksen koulutustoimintaa ja estetään sisällöllisesti päällekkäisten koulutusten syntyminen.

Koulutustilaisuuksien sisältöjä, vaikuttavuutta ja kohdentumista selvitetään järjestön aktiivitoimijoille tehtävän koulutuskyselyn avulla sekä seuraamalla aktiivisimpien toimijoiden koulutuspolkuja. Koulutustoimintaa kehitetään selvityksessä esiin nousevien seikkojen pohjalta. Lisäksi kaikista koulutustilaisuuksista kerättävää koulutuspalautetta käytetään apuna koulutuksen kehittämisessä.

Verkkoavusteista koulutusta jatketaan siten, että verkkoavusteisuus linkittyy entistä paremmin osaksi koulutusten lähiopeutusjaksoja.

■ Kansainvälinen verkostoituminen

Kehitetään ja seurataan globaalia, eurooppalaista ja pohjoismaista edunvalvontaa ja opettajayhteistyötä niin osana kansainvälisiä järjestörakenteita kuin bilateraalista toimintaa. Luodaan yhteistyöverkostoja tavoitteena edistää syvenevää ja laajenevaa opetusalan edunvalvontaa kaikilla tasoilla. Osallistutaan opetusalan erillisen, virallisen sosiaalidialogin eli työmarkkinajärjestelmän kehittämiseen.

Eurooppalaisen yhteistyön merkityksen kasvaessa OAJ:n tulee osallistua EIE/ETUCE:n valmistelutyöhön ja mahdollisimman keskeiseen päätöksentekoon voidakseen vaikuttaa opetusalan edunvalvontaan ja koulutuspolitiikkaan eurooppalaisella tasolla ja erityisesti Euroopan Unionin sisällä.

Luodaan hyvät bilateraaliset verkostot muihin pohjoismaisiin opettajajärjestöihin sekä osallistutaan NLS:n toimintaan tavoitteena kehittää NLS:ää ennen kaikkea kokemustenvaihdon suuntaan.

■ Yhteinen vastuu

OAJ toteuttaa ulkoasiainministeriön tuella kehitysyhteistyöhankkeita, joiden perustarkoituksena on tukea kehitysmaiden opettajajärjestöjen toimintaa, jotta nämä voivat osaltaan vaikuttaa maassaan opettajan aseman parantamiseen ja maailmanlaajuisen kehitystavoitteen, Koulutus kaikille 2015 -tavoitteen toteuttamiseen.

Kehitysyhteistyöllään OAJ kantaa globaalia vastuuta koulutuksesta ja opettajien asemasta. Osa kehitysyhteistyöhankkeista toteutetaan yhteistyössä eurooppalaisten opettajajärjestöjen kanssa ja näin vahvistetaan myös OAJ:n Euroopan tason yhteistyösuhteita.

OAJ toimii kansallisissa kehitysyhteistyöalan verkostoissa ja vaikuttaa niiden kautta siihen, että koulutuksen asema Suomen kehitysyhteistyöpolitiikassa vahvistuu.

OAJ toimii asiantuntijana ja yhteistyössä eri verkostojen ja järjestöjen kanssa, jotka tuottavat opettajille ja kouluille globaalikasvatukseen liittyvää aineistoa.

■ Julkisuudesta voimaa

OAJ:n tavoitteet ja linjaukset pidetään aiempaa selkeämmin esillä julkisuudessa. Perustellaan järjestöön kuulumisen tarpeellisuutta sekä esitellään edunvalvontapalveluja. Tuotetaan edunvalvonta- ja järjestöateriaalia kaikkien toimintatasojen käyttöön. EU-parlamenttivaalit otetaan huomioon tiedotuksessa, lehdessä ja verkossa. Varaudutaan tavanomaisesta poikkeavaan tiedottamiseen ja vaikuttamiseen työmarkkinaneuvottelujen yhteydessä. Rakenteiden uudistuessa OAJ-toimijoita tuetaan tiedotuksen keinoin.

Edistetään luottamuksellisia suhteita mediaan ja kehitetään tiedotusvälineiden saamaa palvelua. Tuetaan yhdistyksiä niiden tiedotustoiminnassa.

Vaikutetaan siihen, että valtakunnalliset päättäjät, kuntapäättäjät sekä muut koulutuksen järjestäjät saavat tietoonsa OAJ:n linjaukset asioista. Julkaistaan vuosittain kuntapäätäjille kohdennettu Opettaja-lehden numero sekä OAJ:n jäsenyydestä kertova liite.

Annetaan lehdessä tilaa myös yhteistyökumppanien näkemysille erilaisissa artikkeleissa.

Kehitetään Opettaja-lehteä järjestö- ja ammattilehtenä. Lujitetaan opetus- ja kasvatusalan arvostusta ja huolehditaan siitä, että eri opettajaryhmiä koskevat koulutus- että järjestöpoliittiset kysymykset tulevat selkeästi tiedotetuiksi. Varaudutaan julkaisemaan ns. sinisiä sivuja, Lakkoextraa ja muita edunvalvonta-aineistoja.

Tiedotetaan työttömyyskassan eduista ja palveluista Opettaja-lehdessä, OAJ:n kalenterissa ja kotisivuilla.

Tuotetaan esitteitä ja muuta materiaalia jäseneduista ja tiedotetaan niistä säännöllisesti Opettaja-lehdessä ja verkossa.

■ **Vahva talous vaikuttamistyön pohjana**

Menojen kasvu pidetään hallinnassa niin, että ylijäämä säilyy vähintään nykytasoisena eli 2 %:na jäsenmaksutuloista.

Tukirahastoa kasvatetaan vuosittain varsinaisen toiminnan ylijäämällä ja sijoitustoiminnan tuotoilla.

■ **Järjestön sijoitustoiminta**

Sijoitustoiminnan pitkän aikavälin tuottovaatimus on keskimäärin inflaatio + 4 %.

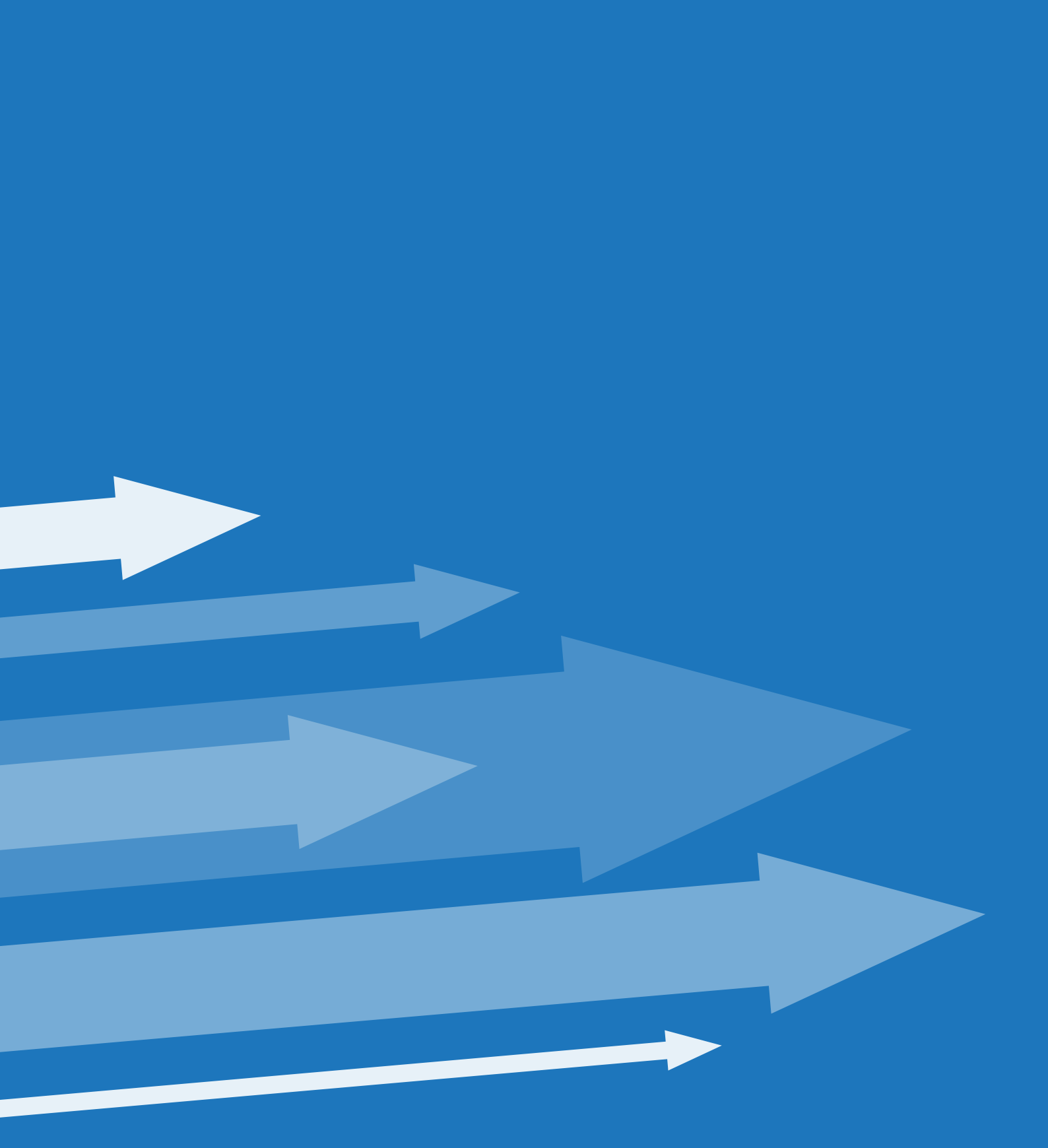
Sijoitusten tavoitejakauma on 40 % kiinteistöjä ja kiinteistö-osakkeita, 40 % pörssiosakkeisiin sidottuja sijoituksia ja 20 % korkosidonnaisia sijoituksia.

■ **Ympäristöasiat huomioidaan**

Valmistellaan ympäristöohjelma, jonka tarkoituksena on toiminnan järjestäminen siten, että siitä aiheutuva ympäristön kuormitus on mahdollisimman pieni.

Painopistealueen toteutumista selvittävät mittarit

- * Järjestäytymisaste ja jäsenmäärän kehitys.
- * Muutokset yhdistysten lukumäärässä.
- * Eläköityvien luottamushenkilöiden osuus OAJ:n toimijoista.
- * Muutokset koulutustilaisuuksien, koulutuspäivien ja koulutettujen lukumäärässä.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

PL 20, 00521 HELSINKI

puh. vaihde 020 748 9600

oaj@oaj.fi   www.oaj.fi